

Valtuustoaloite uudenaikaisten maalämpöratkaisujen kokeilemiseksi ja selvitys sähkön siirtohinnan alentamisesta

Tampereen kaupunki pyrkii hiilineutraaliuteen vuonna 2030. Lämmitys synnyttää noin 35 prosenttia hiilidioksidipäästöistä. Lämmityksessä pitää löytää keinoja fossiilisista lämmitysmuodoista irtautumiseen. Toisaalta lämmitys muodostaa merkittävän osuuden kuntalaisten asumiskustannuksista, joita pitää pystyä alentamaan.

Tulevaisuuden päästötön energiamuoto löytyy maan alta. Eräänä merkittävänä keinona vähentää lämmityksen päästöjä on pidetty siirtymistä maalämpöratkaisuihin.

Tavanomaisina maalämpöratkaisuuina on pidetty matalia maalämpökaivoja. Nyt kuitenkin on käynnistetty kokeiluja keskisyvistä maalämpökaivoista, joissa poraussyvyys on noin 1 – 3 kilometriä. Kokeiluja on tehty jo muun muassa Vantaalla. Turussa on vastaava hanke käynnistymässä. Kaupallisessa maalämpötuotannossa n. 2 km syvyinen maalämpökaivo kykenee pienentämään rakennuksen hiilijalanjälkeä n. 95 %.

Espoossa puolestaan on kokeiltu teollisen mittakaavan lämpölaitosta, jossa Deep Heat -pilottiprojektin tuloksena on rakennettu Suomen ensimmäinen geotermisellä energialla toimiva, teollisen mittakaavan lämpölaitos Fortumin lämpölaitoksen alueelle Otaniemeen. Kyseinen lämpölaitos on porautunut 6,5 kilometrin syvyyteen Espoon kallioperään – eli syvemmälle kuin Suomessa koskaan aiemmin. Se tulee valmistuessaan olemaan maailman syvin geotermisen energian lämmöntuotantolaitos, joka tuottaa lämpöä päästöttömästi. Laitoksen tuotannon on suunniteltu kattavan jopa 10 prosenttia Espoon kaupungin kaukolämmön tarpeesta.

Esitämme, että Tampere käynnistää kokeiluhankkeet uudentyyppisistä maalämpöratkaisuuista omakoti- ja kerrostaloalueille. Tavoite tukee hiilineutraaliuteutta, mutta myös vähentää perheiden asumismenojen kasvua edullisimmilla lämmitysratkaisuuilla. Hiilineutraaliutta tukevaa lämpöenergian tuotannon koerakentamista pitää tehdä omakotialueilla ja myös kerrostaloalueilla. Koerakentaminen tulee toteuttaa yhdessä korkeakoulu-yhteisön ja alueella toimivien yritysten kanssa.

Samalla esitämme, että selvitetään mahdollisuudet sähkön siirtomaksujen alentamiseen Tampereella. Sähkön siirtohintojen nousun kohtuullisuudesta on käyty julkisuudessa vilkasta keskustelua jo vuodesta 2016 lähtien, jolloin verkkoyhtiö Caruna ilmoitti nostavansa hintoja 27 prosenttia.

Sähkön korkea siirtohintaa aiheuttaa merkittävän rasitteen kuluttajien, mm. omakotiasujien asumiskustannuksiin. Sähkön hinnasta noin kolmasosa koostuu siirtomaksuista. Siirtohintoja ei voi kilpailuttaa, koska siirto on sähköverkon omistajan yksinoikeus eli monopoli. Sähkön siirtohintaa muodostuu perusmaksusta sekä kulutuksen mukaan määräytyvästä osasta sekä veroista. Sähköverkkotoiminta on luvanvaraista toimintaa ja siitä on säädetty sähkömarkkinalaissa.

Lain toteutumista, kuten hinnoittelua, valvoo työ- ja elinkeinoministeriön alainen Energiavirasto. Valvonta perustuu neljän vuoden jaksoihin, joita koskevat hinnoitteluperiaatteet ilmoitetaan sähköverkkoyhtiöille etukäteen viranomaispäätöksellä. Energiavirasto on valvontajaksoilla tehnyt muutoksia sekä valvontamalliin että laskentamenetelmiin. Merkittävin yksittäinen muutos oli verkkoyhtiöiden valvonnassa käytettävän tuotto-prosentin nousu.

Kunnan asukkaiden näkökulmasta tärkein kysymys on se, miten muutos vaikutti verkkoyhtiöiden sallittuun liikevaihtoon. Sallittu liikevaihto tarkoittaa sitä, kuinka paljon verkkoyhtiö saa enimmillään kerätä asiakkailta maksuja vuodessa. Tuottoprosentin muutoksen takia verkkoyhtiöt saivat kerätä selvästi aiempaa isomman tuoton verkkoihin sitoutuneelle pääomalle. Se taas korotti sallittua liikevaihtoa, mikä puolestaan antoi luvan nostaa siirtomaksuja.

Yleisradion tekemän selvityksen mukaan Energiavirasto arvioi etukäteen, että valvontamallin muutos sallisi yhtiöiden nostaa hintoja 15–20 prosenttia. Yhteenlaskettuna yhtiöiden sallittu liikevaihto nousi keskimäärin 38 prosenttia vuodenvaihteessa 2015–2016. Euroissa muutos tarkoitti sitä, että verkkoyhtiöt saivat tehdä halutessaan yhteensä 330 miljoonan euron tasokorotuksen hintoihin vuodesta 2016 alkaen. Verkkoyhtiöille syntyi uutta korotusvaraa hintoihin kolmessa vuodessa yhteensä yli 900 miljoonaa euroa. YLE:n selvityksen mukaan tavallisen kerrostalohuoneiston sähköveroton siirtolasku oli vuonna 2018 noin 30 prosenttia korkeampi kuin vuonna 2015. Sähköllä lämmittävän pientaloasujan kohdalla nousu oli 23 prosentin luokkaa.

Sähkön siirtohinnan korotuksilla on kerrottu olevan tarkoitus kompensoida sähköverkon rakentamis- ja ylläpitokustannuksia. Lähinnä tämä on tarkoittanut maakaapeloinnin rakentamiskustannusten kompensointia alueilla, joilla verkot ovat alttiina esimerkiksi säätilasta aiheutuville vaurioille. Mutta myös kaupunkiyhtiöt saivat nostaa hintoja kymmeniä prosentteja, vaikka niiden verkot olivat jo pääosin valmiiksi säältä suojassa katujen alla.

Kuluttajan mielestä saattaa tuntua kummalliselta, että itse sähköenergia on hänelle edullisempaa kuin energian siirtäminen monopoliasemassa olevan yhtiön verkossa.

Omakotiliiton edustajat luovuttivat sähkön siirtomaksujen hillitsemiseen tähtäävän kansalaisaloitteen eduskuntaan 21.1.2021. Reilut 52 000 kansalaisaloitteen kannattajaa vetoaa eduskuntaan, jotta kohtuuttomiksi kasvaneet sähkönsiirtomaksut ja jakeluverkkoyhtiöiden ylisuuret voitot saadaan kuriin. Kansalaisaloite sähkönsiirtomaksujen hillitsemiseksi käynnistyi 7.10.2020. Eduskuntaan etenemiseen vaadittavat 50 000 kannatusilmoitusta tuli täyteen seitsemässä viikossa. Kansalaisaloitteessa veloitetaan yhtiöt kohtuullistamaan tuottojaan sekä tekemään kustannustehokkaita investointeja. Nykyisessä hallitusohjelmassa todetaan, että ” Sähkön siirtohintojen hillitsemiseksi toteutetaan muun muassa sähkönsiirron kustannus selvityksen johtopäätöksiä” ja ”Selvitetään mahdollisuus rajoittaa nykyisestään sähkönsiirtomaksujen vuotuista korotusta.”

Sanna Marinin (sd) hallitus antoi eduskunnalle lakiesityksen, jolla on tarkoitus hillitä sähkönjakelun hintojen nousua ja leikata jakeluyhtiöiden tuottoja. Eduskunnassa käytiin 18.2.2021 lähetekeskustelu hallituksen esityksestä sähkömarkkinalain muuttamiseksi sekä sähkön siirtohintojen kohtuullistamisesta tehdystä kansalaisaloitteesta.

Hallituksen esityksessä keinoja hintojen nousun hillitsemiseen ja jakeluyhtiöiden tuottojen leikkaamiseen on useita: mm. investointitahtia, eli ilmajohtojen maakaapelointia, aiotaan hidastaa ja investointien kustannustehokkuutta parantaa. Jakeluverkkojen kohtuullinen tuottoaste sitoutuneelle pääomalle laskee ensi vuonna 4 prosenttiin viime vuoden 5,73 prosentista. Muutosten jälkeen jakeluverkot voivat kerätä asiakkailtaan jo ensi vuonna 350 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2020. Lisäksi hallituksen esityksessä sähköyhtiöiden siirtohintojen vuosittaista korotuskattoa aiotaan laskea nykyisestä 15 prosentista 8 prosenttiin. Ongelman muodostaa kuitenkin se, että lähes kaikille 77 jakeluyhtiölle on kertynyt siirtomaksujen korotuksista huolimatta alijäämiä, joita ne voivat kerätä edelleen pois asiakkailtaan maksujen korotuksina. Päätökset maksujen laskusta tai nostosta riippuvat lopulta sähköyhtiöistä ja niiden omistajista, jotka ovat pääasiassa kuntia.

**Esitämme, että Tampere käynnistää kokeiluhankkeet uudentlaisista maa-
lämpöratkaisuiista omakoti- ja kerrostaloalueille. Samalla esitämme, että
selvitetään mahdollisuudet sähköän siirtohintojen alentamiseen
Tampereella.**

Tampereella 19.4.2021

**Matti Höyssä
Kaupunginvaltuutettu (kok)**

**Aila Dünder-Järvinen
Kaupunginvaltuuston
1.varapuheenjohtaja(sdp)**